

منبع رسمی پیام‌نور

چهار کد درس یکجا

۹ فصل و ۴ پیوست کامل

پوشش کامل بدون حذفیات

۷۸ صفحه محتوای فشرده

دارای جدول و تایم‌لاین

مثال‌های ثبت دوطرفه

مبانی حسابداری بخش عمومی

خلاصه جامع و طبقه‌بندی‌شده - ۹ فصل + ۴ پیوست، بدون حذفیات

منبع: کتاب حسابداری و حسابرسی دولتی - مجید نوریان، علی شفیع‌زاده (انتشارات پیام نور)

کد درس: ۱۲۱۴۱۶۰ و ۱۲۱۴۰۳۲ (حسابداری) - ۱۲۱۴۰۰۷ و ۱۲۱۸۲۶۰ (مدیریت دولتی)

آخرین به‌روزرسانی: مرداد ۱۴۰۵

مناسب برای رشته //

حسابداری و مدیریت دولتی

ساختار محتوا //

۹ فصل اصلی + ۴ پیوست تکمیلی

نویسنده جزوه //

تیم تألیف بژیک

کیفیت //

تضمین ۱۰۰٪ مطالب، بدون حذفیات

۱۰۰%

پوشش کتاب

۹

فصل اصلی

۷۸

صفحه جزوه

فصل اول: کلیات

اعداد و مبالغ ریالی این خلاصه عیناً از متن اصلی کتاب درسی نقل شده‌اند و صرفاً برای نمایش روش محاسبه و ساختار حسابداری به کار می‌روند؛ به دلیل تغییرات ارزی و تورمی سال‌های اخیر، این ارقام نماینده مبالغ واقعی امروز نیستند و نباید به عنوان معیار یا نمونه عددی به روز در نظر گرفته شوند.

مقدمه

حسابداری دولتی یک سیستم اطلاعاتی است که اطلاعات مالی دستگاه‌های دولتی را جمع‌آوری، ثبت و طبقه‌بندی می‌کند و گزارش‌های مورد نیاز را برای استفاده‌کنندگان از اطلاعات حسابداری دولتی فراهم می‌کند. این فرایند، با رعایت قوانین و مقررات و اصول متداول حسابداری دولتی انجام می‌شود.

- ✓ در سازمان‌های دولتی، همیشه لزوم رعایت قوانین و مقررات جاری کشورها، پیروی از اصول و استانداردهای متداول حسابداری را تحت‌الشعاع خود قرار می‌دهد؛ به عبارت دیگر، در صورت وجود تناقض بین قوانین و مقررات از یک سو و اصول متداول حسابداری از سوی دیگر، حسابدار دولتی همیشه ناگزیر از چشم‌پوشی از اصول و موازین پذیرفته‌شده حسابداری و رعایت قوانین و مقررات است.
- ✓ دولت به عنوان متولی اصلی جامعه، اجرای برنامه‌های سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی را بر عهده دارد و اموری از قبیل تولید محصولات صنعتی، بانکداری، هواپیمایی و کشتیرانی را انجام می‌دهد.
- ✓ فعالیت‌های تصدی‌گری دولت به دو بخش انتفاعی و غیرانتفاعی تقسیم می‌شوند؛ اموری که مستقیماً هدف کسب سود ندارند غیرانتفاعی بوده و اموری که علاوه بر اهداف کلان، منفعت اقتصادی نیز ایجاد می‌کنند (نظیر بانکداری) انتفاعی نامیده می‌شوند.
- ✓ تمامی فعالیت‌های حاکمیتی و قسمتی از فعالیت‌های تصدی‌گری غیرانتفاعی هستند و سیستم حسابداری آنها به دلیل تفاوت ماهوی در نیازهای اطلاعاتی، کاملاً متمایز از حسابداری بازرگانی است.

تفاوت‌های مؤسسات دولتی با مؤسسات بخش خصوصی

- ✓ مؤسسات دولتی در موارد متعددی با بخش خصوصی تفاوت دارند که بر ساختار، اهداف حسابداری و گزارشگری مالی آنها تأثیر مستقیم می‌گذارد:
- ✓ **انگیزه و هدف از تأسیس و فعالیت:** بخش خصوصی منحصراً برای تحصیل سود تأسیس می‌شود، در حالی که مؤسسات دولتی بر اساس ضرورت‌های قانونی و تأمین مصالح عامه مردم پایه‌گذاری می‌گردند.
- ✓ **نوع مالکیت:** مالکیت در مؤسسات دولتی «عمومی» بوده و تابع مقررات خاص دولتی است، در حالی که مالکیت در بخش خصوصی «خصوصی» و تابع مقررات مربوط به خود می‌باشد.
- ✓ **روش‌های تأمین منابع مالی:** دولت منابع خود را از طریق مالیات، انحصارات، فروش معادن و منابع طبیعی تأمین می‌کند؛ در حالی که منابع بخش خصوصی توسط مالکان تأمین می‌شود (اگرچه هر دو از

وام و اوراق قرضه نیز استفاده می‌کنند).

✓ **عدم لزوم ارتباط درآمدها با هزینه‌ها در مؤسسات دولتی:** در دولت میزان درآمدها و هزینه‌ها الزماً هماهنگ نیست و انجام یک فعالیت ممکن است هزینه‌ای بیش از عایدات مستقیم آن داشته باشد، در حالی که بخش خصوصی همواره در پی کسب سود مازاد بر هزینه است.

✓ **شیوه‌های کسب درآمد:** بخش خصوصی صرفاً از طریق فروش کالا یا ارائه خدمات درآمد کسب می‌کند، اما دولت علاوه بر این موارد، از طریق وضع قوانین و وصول مالیات و عوارض نیز کسب درآمد می‌نماید.

انواع فعالیت‌های دولت

✓ فعالیت‌های نهادهای حکومتی به دو دسته کلی تقسیم می‌شوند:

✓ **فعالیت‌های حاکمیتی:** اموری که منحصرراً در حیطه اختیارات دولت از باب اعمال حاکمیت است (نظیر قانون‌گذاری، دفاعی، انتظامی و وصول مالیات و عوارض گمرکی) و منفعت اقتصادی مستقیم نداشته و جزء فعالیت‌های غیرانتفاعی هستند.

✓ **فعالیت‌های تصدی‌گری:** اموری که علاوه بر دولت، سایر آحاد جامعه نیز می‌توانند به آن مبادرت ورزند و دولت جهت اجرای سیاست‌های کلان بخشی از آنها را بر عهده می‌گیرد.

سیستم اطلاعاتی حسابداری دولتی

✓ بخش بزرگی از مسئولیت پاسخگویی دولت در قبال مردم، در گرو وجود اطلاعات مکفی و شفاف مالی است و بقای دولت‌ها در جهان امروز منوط به پاسخگویی مقامات منتخب در برابر شهروندان می‌باشد.

✓ سیستم حسابداری دولتی باید توانایی پیش‌بینی وضعیت مالی، برنامه‌ریزی و بودجه‌بندی منطقی، ارزیابی عملکرد نهادها و اعمال کنترل‌های مالی و عملیاتی را داشته باشد.

✓ طیف وسیعی از استفاده‌کنندگان شامل مردم، برنامه‌ریزان، مدیران سطوح میانی، مدیران عالی (وزراء)، نهادهای نظارتی (دیوان محاسبات، سازمان بازرسی کل کشور، سازمان حسابرسی)، هیأت دولت و مجلس شورای اسلامی از این اطلاعات استفاده می‌کنند.

تفاوت‌های حسابداری دولتی با حسابداری بازرگانی

✓ **تفاوت در اهداف گزارشگری مالی:** حسابداری بازرگانی با انگیزه کسب سود و اتخاذ تصمیمات اقتصادی تهیه می‌شود، در حالی که گزارشگری دولتی جهت ارزیابی رعایت قوانین، اجرای برنامه‌ها و ارزیابی نحوه مصرف منابع مالی صورت می‌گیرد.

✓ **تفاوت در حساب‌ها و صورت‌های مالی:** در دولت به جای صورت سود و زیان، صورت درآمد و هزینه یا صورت دریافت و پرداخت و تغییرات در حساب مازاد تهیه می‌شود و ترازنامه آن به دلیل استفاده از حساب‌های مستقل با بخش بازرگانی متفاوت است.

✓ **مقدم بودن قوانین و مقررات بر اصول پذیرفته‌شده حسابداری:** رعایت قوانین و مقررات و تشریفات مصوب قانونی به عنوان حافظ منافع عمومی، بر کلیه اصول و موازین پذیرفته‌شده حسابداری ارجحیت و تقدم دارد.

- ✓ لزوم نگهداری حساب مستقل در حسابداری دولتی: برای هر گروه از فعالیت‌هایی که از محل درآمدهای خاص تأمین مالی می‌شوند، یک واحد مالی و حسابداری مجزا و خودتراز به نام «حساب مستقل» نگهداری می‌شود که دارایی‌ها، بدهی‌ها، اندوخته‌ها و مازاد خاص خود را دارد.
- ✓ تفاوت در مبانی شناخت درآمد و هزینه: در بخش بازرگانی از مبنای تعهدی کامل استفاده می‌شود، در حالی که در حسابداری دولتی معمولاً از مبنای تعهدی تعدیل شده یا نقدی تعدیل شده بهره‌برداری می‌گردد.
- ✓ تفاوت در نحوه‌ی ثبت دارایی‌های غیرجاری: در بازرگانی دارایی‌های غیرجاری به عنوان دارایی ثبت و به مرور مستهلک می‌شوند، اما در حسابداری دولتی در زمان خرید مستقیماً به عنوان هزینه در دفاتر منعکس می‌گردند.
- ✓ توجه: این فایل رایگان نیست و منحصر برای سایت "بژیک" با آدرس اینترنتی www.bzhik.ir تهیه و تنظیم شده است. تمام حقوق مادی و معنوی این محصول، متعلق به سایت "بژیک" می‌باشد؛ هر گونه کپی برداری و انتشار غیر قانونی آن توسط افراد سودجو، بدون اخطار قبلی، پیگرد قانونی در پی خواهد داشت؛ لذا بایستی مستقیماً از این سایت خریداری شود در غیر این صورت مسئولین راضی نمی‌باشند و حرام و حق الناس می‌باشد.

ثبت مقایسه‌ای خرید دارایی غیرجاری: خرید یک دستگاه خودروی سواری به مبلغ ۶۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال به صورت نقد.

- ✓ نحوه ثبت رویداد فوق در دفتر روزنامه مؤسسه بازرگانی:

شرح	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
حساب وسایل نقلیه	۶۰,۰۰۰,۰۰۰	
بانک		۶۰,۰۰۰,۰۰۰

- ✓ نحوه ثبت همان رویداد در دفتر روزنامه مؤسسه دولتی:

شرح	بدهکار (ریال)	بستانکار (ریال)
هزینه سال جاری	۶۰,۰۰۰,۰۰۰	
بانک		۶۰,۰۰۰,۰۰۰

استفاده‌کنندگان اطلاعات حسابداری دولتی

- ✓ استفاده‌کنندگان درون‌سازمانی:

- ✓ وزیر یا رئیس مؤسسه دولتی (برای نظارت بر عملکرد زیرمجموعه و پاسخگویی به دولت و مجلس).
- ✓ مدیران سطوح میانی (برای برنامه‌ریزی، بودجه‌بندی و پاسخگویی به مسئولیت‌های محوله).
- ✓ مسئولین برنامه‌ریزی (برای تنظیم برنامه‌ها بر اساس عملکرد واقعی دستگاه).

